

Силабус курсу:

СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ

Соціальне консультування

Ступінь вищої освіти:	Магістр
Спеціальність:	073 Менеджмент
Рік підготовки:	3
Семестр викладання:	осінній
Кількість кредитів ЄКТС:	4,5
Мова(-и) викладання:	українська
Вид семестрового контролю	Залік

Автор курсу та лектор:

Побокіна Галина Миколаївна

вчений ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я та по-батькові

к. псих. наук кафедри практичної психології та соціальної роботи

посада

galina0189@ukr.net	+38-066-923-16-16	Viber за номером телефону	за розкладом
електронна адреса	телефон	месенджер	консультації

Анотація навчального курсу

Цілі вивчення курсу:

Метою лекційних занять за дисципліною є забезпечення ознайомлення студентів з місцем і значенням консультування у процесі професійної діяльності фахівця у сфері соціокультурної діяльності, опанування ними теоретичними знаннями та практичними вміннями консультування різних категорій споживачів соціокультурних послуг з метою їх інформування, оптимального задоволення соціокультурних потреб та вирішення широкого спектру проблем у соціальній та культурній сферах життєдіяльності. Під час вивчення курсу студенти знайомляться з теоретичними концепціями консультування, опановують понятійний і термінологічний апарат дисципліни, опановують навички і техніками ведення консультативної бесіди, формують вміння вибудовувати логічну послідовність консультативного процесу та окремої консультації.

Метою самостійної роботи за дисципліною є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних занять, без участі викладача; розвиток творчих здібностей та активізація розумової діяльності студентів; формування в студентів потреби безперервного самостійного поповнення знань; розвиток морально-вольових зусиль; поглиблення, узагальнення та закріплення знань, які студенти отримують у процесі навчання, а також застосування цих знань на практиці.

Результати навчання:

Знання: принципи соціально-психологічного консультування; особистісні якості психолога-консультанта; основні підходи в психологічному консультуванні; моделі психологічного консультування; фактори і критерії психологічного здоров'я і його порушень.

Вміння: користуватися основними формами психологічної консультації;

проводити психологічне консультування з клієнтами різних типів особистості; виділяти основні етапи психологічної консультації; виявляти механізми взаємодії в процесі психологічної консультації; планувати відповідні засоби психокорекції; вміти користуватися методами проведення діагностики та психокорекції у рамках психологічної консультації; розробляти програми особистісного професійного зростання; надавати практичні рекомендації по долаттю життєвих криз та станів, що їх супроводжують в професійній діяльності (фрустрація, стрес, емоційна незадоволеність і таке інше)..

Передумови до початку вивчення:

Для засвоєння дисципліни студент повинен мати знання з дисциплін: «Психологія управління та конфліктологія».

Мета курсу (набуті компетентності)

Мета викладання дисципліни ознайомити студентів з припущень, теорій, стратегій, програм етичних міркувань, пов'язаних з розвитком вобласті консультування. Набути знання і вміння вирішення соціальних проблем клієнтів через надання консультативних послуг.

Вивчення даного навчального курсу призначене для формування, удосконалення та розвитку у здобувача вищої освіти наступних компетентностей:

ЗК1. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні;

ЗК3. Навички використання інформаційних та комунікаційних технологій;

ЗК4. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети;

ЗК5. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів);

ЗК6. Здатність генерувати нові ідеї (креативність);

СК2. Здатність встановлювати цінності, бачення, місію, цілі та критерії, за якими організація визначає подальші напрями розвитку, розробляти і реалізовувати відповідні стратегії та плани;

СК6. Здатність формувати лідерські якості та демонструвати їх в процесі управління людьми;

СК8. Здатність використовувати психологічні технології роботи з персоналом;

СК11. Здатність планувати і виконувати наукові та прикладні дослідження, презентувати їх результати;

СК12. Здатність застосовувати основи педагогіки і психології в освітньому процесі у закладах вищої освіти.

Що забезпечується досягненням наступних програмних результатів навчання:

1. Критично осмислювати, вибирати та використовувати необхідний науковий, методичний і аналітичний інструментарій для управління в непередбачуваних умовах;

7. Організувати та здійснювати ефективні комунікації всередині колективу, з представниками різних професійних груп та в міжнародному контексті;

10. Демонструвати лідерські навички та вміння працювати у команді, взаємодіяти з людьми, впливати на їх поведінку для вирішення професійних задач;

14. Планувати і проводити наукові дослідження, демонструвати результати наукових робіт та готувати їх до оприлюднення.

Структура курсу

№	Тема	Годин и (Л//ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
1.	<p>Консультавання у практиці соціокультурної діяльності. Основи психологічної допомоги в консультативній роботі. Сучасний структурний підхід. Етичні принципи і норми консультавання Фактори і критерії психологічного здоров'я і його порушень.</p>	2/2	<p>Поняття консультавання. Мета консультавання. Основні положення. Теоретичні напрямки у вивченні особистості. Основні завдання консультавання. Основні принципи. Етичні правила діяльності психолога. Функціональні правила діяльності психолога. Особистісні якості які необхідні для професійної роботи. Психологічне консультавання в консультативній роботі. Паралель між навичками психотерапії та вміннями професійного консультавання. Цілі допомоги (по Скаллі і Хопсон). Сутність структурного підходу. Представники структурного підходу. Рівні застосування структурного підходу. Основні принципи соціальної роботи теоретиками. Сутність етичних принципів і норми консультавання. Основні цілі консультавання. Рівні та правила конфіденційності. Основні підходи в психологічному консультуванні. Підходи до визначення поняття здоров'я. Поняття здоров'я. Критерії психологічного здоров'я. Фактори порушення здоров'я.</p>	<p>Презентації в PowerPoint. Ділові ігри. Практичні вправи. Аналіз ситуацій. Тести. Індивідуальні завдання.</p>
2.	<p>Співвідношення консультавання і психотерапії Методологічні підходи до психологічного консультавання Теорія особистості як методологічна основа консультавання</p>	2/-	<p>Співвідношення консультавання і психотерапії. Характеристики, які об'єднують психологічне консультавання і психотерапію. відмінні Характеристики психологічного консультавання і психотерапії. Сучасне уявлення про співвідношення психотерапії та психологічного консультавання. Сутність методологічних основ психологічного консультавання.</p>	<p>Презентації в PowerPoint. Ділові ігри. Практичні вправи. Аналіз ситуацій. Тести. Індивідуальні завдання.</p>

№	Тема	Годин и (Л/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
			Механізми психологічного консультування. Характерні риси процесу усвідомлення. Поняття теорії особистості. Обмеження і правила Використання тієї чи іншої теорії особистості в практиці.	
3.	Структура консультування. Особливості соціального консультування	2/-	Моделі структури соціально - психологічного консультування. моделі структури консультування. Сутність поняття бесіда. Етапи універсальної і найбільш повної моделі структури процесу психологічного консультування. Моделі психологічного консультування. Характерні особливості та етапи консультативної моделі. Сутність процесу соціального консультування. Складові соціального консультування. Планування процесу соціального консультування. Фактори тривалості психологічного консультування. Сутність психологічного анамнезу. Блоки інформації про клієнта. Способи збору психологічного анамнезу. Оцінка проблем клієнта. Причини відмови від консультування клієнта.	Презентації в PowerPoint. Ділові ігри. Практичні вправи. Аналіз ситуацій. Тести. Індивідуальні завдання.
4.	Засоби впливу в консультуванні. Зміни в соціальному консультуванні Оцінка результатів консультування.	2/2	Характерні особливості поняття впливу в консультуванні. Прийоми і способи впливу в консультуванні. Поняття рапорту. Засоби демонстрації інтересу консультанта до клієнта. Теми та фази бесіди з клієнтом. Установки і поведінка консультанта. Сутність бесіди в консультуванні. Особливості мови консультанта при проведенні бесіди. Прийоми ведення психотерапевтичної бесіди. Поняття зміни в соціальному консультуванні. Параметри змін особистості в	Презентації в PowerPoint. Ділові ігри. Практичні вправи. Аналіз ситуацій. Тести. Індивідуальні завдання.

№	Тема	Годин и (Л/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
			процесі консультування і психотерапії. Характеристика Я – концепції, самооцінки, рефлексії, суб'єктивного контролю. Відмітні особливості самосвідомості. Фактори, що впливають на рівень компетенції в спілкуванні. Аналіз оцінки результатів консультування.	
5.	Вимоги до особистості консультанта. Перенесення в консультуванні.	2/-	Позиції консультанта по відношенню до клієнта. Рольові функції консультанта в просторі консультування. Модель ефективного консультанта. Аспекти та якості зрілості консультанта. Шкідливі риси для консультанта. Професійні установки в роботі консультанта. Вивчення якими вміннями повинен володіти консультант. Причини виникнення та способи запобігання "синдрому емоційного вигорання". Вимоги до професійної підготовки консультанта. Сутність та особливості перенесення в консультуванні. Види перенесення. Функції роботи консультанта з явищем перенесення. Способи роботи з перенесенням. Обмеження на роботу з перенесенням. Поняття та причини контрпереносу. Ознаки наявності у консультанта контрпереносу. Функції контрпереносу.	Презентації в PowerPoint. Ділові ігри. Практичні вправи. Аналіз ситуацій. Тести. Індивідуальні завдання.
6.	Фрустрація клієнта в консультуванні. Техніка інтерпретації в конфронтації в консультуванні. Емоційні техніки в соціальному консультуванні.	2/2	Поняття фрустрації. Правила поведінки консультанта в ситуації фрустрації клієнта. Поняття інтропрітації. Техніка інтерпретації. Ефективність інтерпретації. Види інтерпретації. Реакції клієнта на інтерпретацію консультанта. Техніка конфронтації. Мета конфронтації. Правила застосування техніки конфронтації. Види	Презентації в PowerPoint. Ділові ігри. Практичні вправи. Аналіз ситуацій. Тести. Індивідуальні завдання.

№	Тема	Годин и (Л/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
			емоціональних технік. Поняття техніка мовчання в консультуванні. Функції техніки структурування. Принципи структурування кордонів консультування.	
7.	Правила і техніки встановлення контакту в консультуванні	2/-	Характерні особливості консультативного контакту. Характерні особливості консультативного контакту в залежності від теоретичної орієнтації консультанта. Фактори якості консультативного контакту. Завдання та види невербальних каналів. Правила невербальної поведінки консультанта. Види засобів підтримки вербального контакту. Сутність терапевтичного клімату. Компоненти терапевтичного клімату.	Презентації в PowerPoint. Ділові ігри. Практичні вправи. Аналіз ситуацій. Тести. Індивідуальні завдання.
8.	Кризове консультування Захисні механізми особистості. Опір в соціальному консультуванні. Методи терапевтичного впливу в консультуванні. Особливості консультування різних вікових груп.	2/2	Поняття кризового консультування. Види кризового консультування. Умови ефективності кризового консультування. Стадії процесу кризового консультування. Прояви кризи, пов'язаного з втратою. Стадії, які проходить людина при переживанні втрати. Поняття захисних механізмів особистості. Особливості та функції механізмів психологічного захисту. Захисні механізми особистості. Специфіка роботи з захисними механізмами особистості. Правила на які опирається консультант при роботі з захисними механізмами особистості. Завдання консультанта при роботі з захисними механізмами особистості. Поняття опору. Характерні особливості та функції, признаки опору. Універсальні способи поводження з опором клієнта.	Презентації в PowerPoint. Ділові ігри. Практичні вправи. Аналіз ситуацій. Тести. Індивідуальні завдання.

№	Тема	Годин и (Л/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
			<p>Методи роботи з проблематикою і конфліктами клієнта. Умови ефективності роботи консультанта. Особливості консультування дітей дошкільного віку. Особливості консультування дітей молодшого шкільного віку. Особливості консультування підлітків та юнацтва. Консультування з проблем, пов'язаних з віковими кризами у дорослих.</p>	
9.	<p>Психологічна та соціальна допомога сім'ї і дитині. Підтримка батьків дітей з особливими потребами.</p>	2/2	<p>Соціально-психологічна допомога немовлятам та дітям раннього віку; програми раннього втручання. Терапевтичний процес. Психодинамічна психотерапія. Оцінювання кількісних і якісних характеристик взаємодії батьків і дитини. Системний підхід. Соціально-педагогічне раннє втручання. Індивідуальний план обслуговування сім'ї. Проведення заходів і процедур раннього втручання. Командна робота співробітників. Моделі, використані для створення програми. Етапи обслуговування дитини та сім'ї. Напрямки подальшого розвитку програми. Характеристики взаємодії матерів з немовлятами з синдромом Дауна. Фактори, що впливають на розвиток дитини. Що відбувається з батьками, коли в родині з'являється дитина з особливими потребами. Ранні теоретичні підходи до оцінки стану батьків дітей з особливими потребами. Стрес і адаптація. Супровід дитини з особливими потребами та його батьків.</p>	<p>Презентації в PowerPoint. Ділові ігри. Практичні вправи. Аналіз ситуацій. Тести. Індивідуальні завдання.</p>

№	Тема	Годин и (Л/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
10.	Психологічні особливості допомоги людям похилого віку. Психологічна допомога в ситуації суїциду.	2/-	Соціальна робота з людьми похилого віку. Дефіцитарная модель. Компоненти старіння. Проблема старіння особистості. Якості в роботі зі старими людьми. Поняття суїцидологія. Погляд вчених на суїцидологію. Психологічне розуміння суїциду. класифікація суїцидальних хворих. Поняття суїцид. Стадії пресуїцидального синдрому. Суїцидальний шантаж. Типологія суїцидальної поведінки. Правила консультування осіб, які мають намір вчинити самогубство.	Презентації в PowerPoint. Ділові ігри. Практичні вправи. Аналіз ситуацій. Тести. Індивідуальні завдання.

Рекомендована література

Основна література:

1. Бондаренко С.Г. та ін. Основи консультування з питань репродуктивного здоров'я: навчально-методичний посібник. Під загальною ред. Б.М. Вороника. К.: ВЦ „День печати”, 2004. – 248 с.
2. Тюття, Л. Т. Соціальна робота : теорія і практика [Текст] : навч. посіб. / Л. Т.Тюття, І. Б. Іванова. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К. : Знання, 2008. – 574 с.
3. Технології соціально-педагогічної роботи: Навч. посібник / За заг ред. А.Й. Капської. – К., 2000.
4. Титаренко Т.М. Кризове психологічне консультування. – К.: Главник, 2004. – 96 с.
5. Харченко С. Я. Соціально-педагогічне консультування : наук.-метод. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / С. Я. Харченко, Н. П. Краснова, Я. І. Юрків ; Держ. закл. „Луган. нац. ун-т імені Тараса Шевченка”. – Луганськ : Вид-во ДЗ „ЛНУ імені Тараса Шевченка”, 2011. – 403 с.
6. Хомич Г. О. Основи психологічного консультування / Г. О. Хомич, Р. М. Ткач. – К. : МАУП, 2004. – 111 с.
7. Цимбалюк І.М.соціально-психологічне консультування та корекція. – Навч.Посібн. Модульно-рейтинговий курс. – 3-тє вид. – К.: Видавничий дім „Персонал”, 2009. – 544 с.
8. Васьківська, С. В. Основи психологічного консультування [Текст] : підручник / С.В. Васьківська. – 2-ге вид. – К. : Ніка-Центр, 2011. – 424 с.
9. Вашека, Т. В. Основи психологічної практики [Текст] : навч. посіб. / Т. В. Вашека. – К. : НАУ-друк, 2009. – 200 с.
10. Самошкіна Л.М. Основи психологічного консультування : навчальний посібник / за ред. чл.-кор. АПН України, проф. Е. Л. Носенко. – Д. : Вид-во ДНУ, 2011. – 332 с.
11. Федоренко Р.П. Психологічний практикум з консультування: зміст, прийоми, технології [Текст] : навч.посіб. для студ. Вищ. Навч. Закл. III - IV рівнів акредитації / Р.П. Федоренко, К.І. Шкарлатюк. – Луцьк : Східноєвроп. Нац. Ун-т ім. Лесі Українки, 2012. - с. - (Посібники та підручники ВНУ ім. Лесі Українки).

Інформаційні ресурси.

1. Національна бібліотека ім. В. Вернадського [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://nbuv.gov.ua/>.
2. Система дистанційного навчання СНУ ім. В. Даля – <http://moodle.snu.edu.ua/>
3. Сайт №2 системи дистанційного навчання СНУ ім. В. Даля – <http://moodlesti.snu.edu.ua/>
4. Шапиро Б. Ю. Консультирование в практической психосоциальной работе [Електронний ресурс]. – Режим доступу: 20.01.2014: – <http://www.socialwork.lv/wp-content/uploads/2012/11/Pielikums-Shapirokonsultirovanie_v-praktich_rabote.pdf>. – Загол. з екрану. – Мова рос.

Методичне забезпечення

1. Кочубей Н. В. Соціокультурна діяльність : навч. посіб. / Н. В. Кочубей. – Суми : Університетська книга, 2019. – 122 с.
2. Консультування сім'ї. Ч.1: Науково-методичні матеріали для соціальних педагогів, студентів вузів. – К.: ДЦССМ, 2003. – 88 с.
3. Соціальна робота з людьми, які живуть з ВІЛ/СНІДом. Методичний посібник для проведення курсів підвищення кваліфікації. За ред. Т. Семигіної. К: Вид. дім «Києво-могилянська Академія», 2006. – 620 с.

Оцінювання курсу

За повністю виконані завдання студент може отримати визначену кількість балів:

Інструменти і завдання	Кількість балів	
	Денна форма	Заочна форма
Присутність на заняттях та засвоєння лекційного матеріалу за темами	60	20
Присутність на заняттях (у період настановної сесії) та своєчасне виконання самостійних практичних завдань у межах тем	-	30
Індивідуальна робота	20	30
Залік (тест)	20	20
Разом	100	100

Шкала оцінювання студентів

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання

0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни
------	---	--	---

Політика курсу

<i>Плагіат та академічна доброчесність:</i>	Дотримання академічної доброчесності за курсом ґрунтується на внутрішньо-університетській системі запобігання та виявлення академічного плагіату. До основних вимог за курсом віднесено - посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації. Перевірка текстів на унікальність здійснюється однаковими для всіх здобувачів засобами:– за допомогою програмного забезпечення Unichesk і засобів системи MOODLE; за Internet-джерелами – за допомогою програми Antiplagiarism.net.
<i>Завдання і заняття:</i>	Очікується, що всі здобувачі вищої освіти відвідають усі лекції і практичні заняття курсу. Здобувачі мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку здобувачі зобов'язані дотримуватися термінів виконання усіх видів робіт, передбачених курсом. Якщо здобувач вищої освіти відсутній з поважної причини, він/вона презентує виконані завдання під час консультації викладача. Здобувач вищої освіти має право на оскарження результатів оцінювання.
<i>Поведінка в аудиторії:</i>	Курс передбачає індивідуальну та групову роботу. Середовище в аудиторії є дружнім, творчим, відкритим до конструктивної критики. На аудиторні заняття слухачі мають з'являтися вчасно відповідно до діючого розкладу занять, яке міститься на сайті університету. Під час занять усі його учасники мають дотримуватися вимог техніки безпеки.